

## Danmarks Naturfredningsforening 2022

### Årsberetning for afdelingen i Morsø Kommune 29.november 2022



#### **Corona epidemien lukkede Danmark ned 11.marts 2020**

Epidemien har haft stor indflydelse på mødeaktiviteten i DN Morsø siden da.

På grund af Corona epidemien blev årsmødet 2020 udsat og i 2021 holdt vi dobbelt årsmøde, men desværre var pandemien på vej op igen og fremmødet var derfor meget lille.

**Danmarks Naturfredningsforening er en landsdækkende naturforening, hvor natur, miljø, planlægning og klima er fokus punkter** og det vi værner om i vores kærlighed til bevarelse af den trængte natur - både for vores egen skyld, men i højeste grad for naturens egen skyld.

**Opgaverne er meget forskellige både i omfang og kompleksitet.** De komplicerede eller tunge sager vedrører sagsbehandling indenfor miljø-, natur- og planlovgivning. Som bekendt har DN en juridisk ret, og dermed også en moralsk pligt, til at være "offentlighedens vagthund". DN har mulighed for at klage til Miljø- og Fødevarerklagenævnet over afgørelser truffet af kommunalbestyrelsen, hvis vi mener, at disse strider mod den aktuelle lovgivning. Vi klager ikke "bare" for at være stopklods og bruge vores ret til det. Vi gør det kun, når der er tungtvejende og ødelæggende konsekvenser for naturen, som er på spil. I alle sager kan DN Morsø til enhver tid, trække på ressourcer og fagspecifikke kompetencer hos medarbejderne i DN Sekretariatet i København.

#### **Danmarks Naturfredningsforenings vigtigste opgave er at være naturens stemme**

Danmarks Naturfredningsforening arbejder for, at Danmark bliver et bæredygtigt samfund med en rig og mangfoldig natur, et smukt og varieret landskab og et rent og smukt miljø.

**Citat fra Strategi 2022-2026: "Danmarks Naturfredningsforening er i dag Danmarks største grønne organisation. Vores sag er dybt forankret i et levende medlemsdemokrati med en loyal medlemsskare og stærke, lokale frivillige kræfter overalt i landet. Vi er anerkendt for vores høje faglighed, der gør os til en troværdig og attraktiv samarbejdspartner."**

**DN har en afdeling i 95 kommuner, har ca. 130.000 medlemmer og over 1500 frivillige.**

**DN er den eneste forening i Danmarks der kan rejse fredningssager og sikre Danmarks natur for fremtiden. Vi har sat spor i landskabet.**

**På Mors fortsætter vi det påbegyndte arbejde med fredning af Mosebjerg og Klovvakker.**

## **Samråd for DN Nordjylland**

Danmarks Naturfredningsforening har et samråd i hver landsdel. Samrådet i DN Nordjylland er et samarbejdende organ for medlemmer i regionen. De 10 afdelingsbestyrelser mødes 4 gange om året for at udveksle erfaringer og blive orienteret om større aktuelle sager og kampagner.

Efter aftale koordinerer Samrådet fællessvar fra de 10 afdelinger i regionen.

## **Antallet af sager**

En sammentælling af de indkomne sager i indeværende år er på 285 det varierer meget, dog er der en tendens til at blive flere end tidligere.

Langt de fleste afgørelser kommer fra Morsø Kommune, som er myndighed på flertallet af natur og miljø sager. Men også afgørelser fra Regionen, Fredningsnævn, Miljø- og Fødevareklagenævnet, Planklagenævnet, Fiskeri- og Miljøministeriet fylder meget.

**Alle sager uanset art gennemgås og nærlæses, hvis der er behov for det. I et lille antal af sagerne anker DN sagen, det kan være eks. placering af gittermast på Salgjerhøj, molergravning i beskyttet overdrev, fjernelse af beskyttede diger, placering af vindmøller og solcelleanlæg.**

**Vi udvælger de væsentligste sager og vi er omhyggelige med faglige og saglige begrundelser for de indsigelser vi sender til myndighederne.**

Gennem arbejdet med klagesagerne fungerer vi som naturens advokat.

## **Grønt Råd.**

Morsø kommunes Grønt Råd har også været påvirket af Covid 19. Sidste år 2021 blev der afholdt et digitalt møde i april med få deltagere, og et fysisk møde i Klovvakker i oktober. I år har der ikke været indkaldt til møde, endnu.

## **Fredninger / ved Jørgen**

I sommer var jeg i Sallingsund (under broen) hvor et ældre ægtepar fra Glyngøre havde købt et lille træhus fra et dødsbo. Deres plan var at rive det ned og bygge et nyt lidt større end det oprindelige. På grunden var der også et lille hus, så bebyggelsesprocenten blev ikke større. Jeg mødtes med en repræsentant fra Fredningsnævnet, Morsø Kommune, Regionen og ejerne. Der var ikke nogen som havde noget imod det nye og lidt større hus - tværtimod, det vil være pænere

for området. Så alle sagde god for det. Men ejerne fik senere afslag fra kystdirektoratet, da huset ligger tæt på fjorden. Nu må ejerne så evt. lave en ny plan med et mindre hus?

Diger er noget af det der er mange ansøgninger især fra landmænd, hvor de helt eller delvis vil sløjfe de gamle diger, fordi "de er i vejen" for deres store maskiner. Mange gange får de en midlertidig dispensation til at sløjfe noget af et dige, men helt sløjfe får de ikke lov til. Mange især jorddiger har historisk betydning og tjener som levested for rigtig mange insekter.

### Klovbakker – en oase for Markperlemorsommerfuglen 30.3.2018




Markperlemorsommerfugl er en sommerfugl i takvingefamilien. Arten er den mest vidt udbredte perlemorsommerfugl i Europa, hvor den forekommer fra Ishavet til Sicilien. Desuden er den udbredt østpå gennem tempereret Asien til Japan.

Vi var med da A. Vogel og Danmarks Naturfredningsforening udskrev konkurrencen og vandt sommerfugleprojektet i Klovbakker i 2018, gevinsten til Morsø Kommune var 100.000 kroner.

Vi har siden da talt sommerfugle hver juli måned og Projektet slutter til næste år. Vi kan allerede nu sige, at det er så godt og flot et projekt - så det vil fortsætte.

## Sommerfugle i Klov Bakker /ved Jørgen

Sidst i august var jeg i Klov Bakker for at tælle sommerfugle. Der var faktisk mange i det flotte solskinsvejr. Jeg ved lidt om sommerfugle men er absolut ikke ekspert. Har heldigvis en god bog. Og de er jo hurtigt væk, hvis man kommer for tæt på. Syd skråningen er rigtig god med rejnfan, røllike, blåmunke m.fl. Markperlemorsommerfugl eller klitperlemorsommerfugl, jeg så 6 stk. på syd skråningen over for "den kunstige bakke" Lille eller stor kålsommerfugl ca. 15 stk. engblåfugl, isblåfugl eller almindelig blåfugl 4 stk. Nældens takvinge 6 stk. Det er helt sikkert et godt projekt Morsø Kommune og DN Morsø har lavet for sommerfugle og andre insekter. I fremtiden bliver det vigtigt at stedet holdes lysåbent, så det ikke springer i skov. Ligeledes at området forbliver næringsfattigt. 

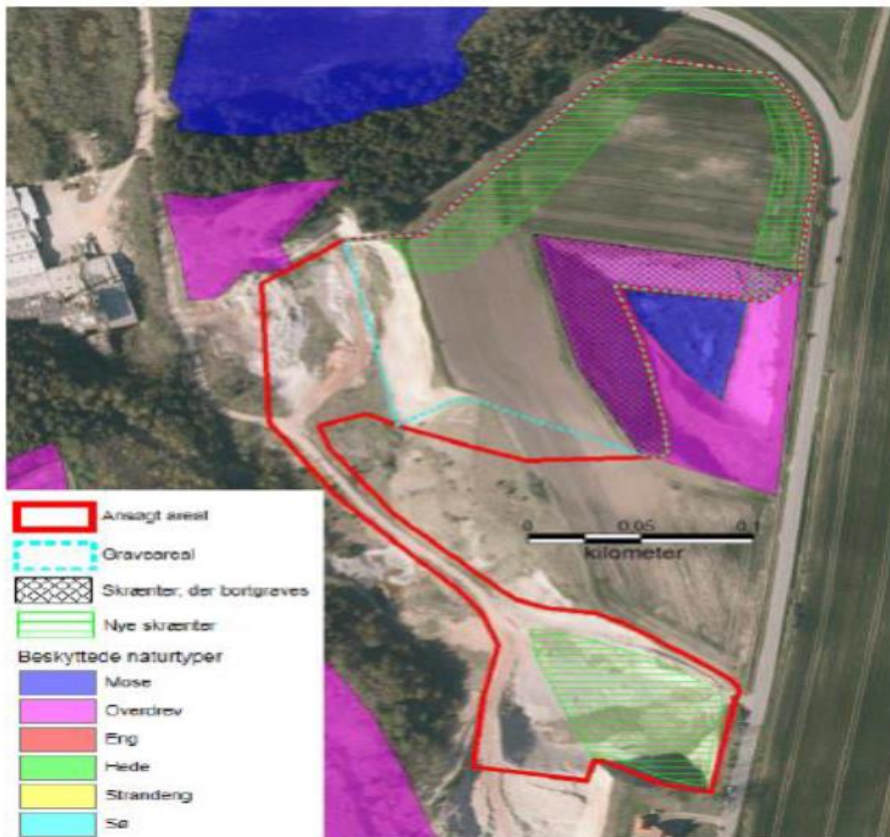
## Molersag ved Skarrehage – ikke afsluttet.

Miljø- og Fødevareklagenævn ophæver tilladelse til molergravning og sender sagen retur til Morsø Kommune, med henblik på en fornyet undersøgelse af gravningens indvirkning på bilag IV-arter. I Miljø- og Fødevareklagenævnet vurderer man, at betingelserne for, at området kan være levested for markfirben er gode. Derfor skal Morsø Kommune foretage en nærmere undersøgelse af om det faktisk gør sig gældende.

Det var DN Morsø der i oktober 2019 påklagede, at Morsø Kommune havde givet dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3 til molergravning i et 5000 m<sup>2</sup> stort overdrev.

Den tidligere råstofgrav har ligget ubehandlet i ca. 25 år. Med tiden har den udviklet sig til et meget fint overdrev, og blev i 2013 registreret som beskyttet natur.

DN Morsø har i klagen blandt andet fremhævet, at der ikke foreligger en samfundsmæssig interesse i at indvinde moler på dette overdrev, idet virksomheden Imerys har adgang til andre molerforekomster i området.



**Luftfoto over Skarrehage området. Blå og pink skraveringer angiver § 3 registreret natur, rød streg angiver ansøgt areal, turkis streg angiver omrids af graveområdet. Grøn skravering angiver ny skrænt der retableres efter endt gravning.**

## Miljø sag Nørrebro – ikke afgjort

Ophævelse af miljøgodkendelse til udvidelse af vestlig del af eksisterende støjvold i Morsø Kommune. Ophævelse af miljøgodkendelse til udvidelse af østlig del af eksisterende støjvold i Morsø Kommune

Miljø- og Fødevarerklagenævnet har truffet afgørelse efter miljøbeskyttelseslovens § 33, jf. § 91, stk. 1. [1]

Miljø- og Fødevarerklagenævnet ophæver Morsø Kommunes afgørelse af 14. august 2017 om tillæg til miljøgodkendelse til udvidelse af støjvold med forurennet jord til [V1], [A1], [A2] og [A3], 7900 Nykøbing, matrikel nr. [F1], [F2] og [F3], Nykøbing Markjorder, med virkning fra 1 år fra nævnets afgørelse, og hjemviser sagen til fornyet behandling i førsteinstansen.

## Fokusområde "Danmarks Naturkommune"

Der er god grund til at smykke sig med betegnelsen "Danmarks Naturkommune", men det forudsætter at Morsø Kommune har en formuleret politik og strategi på området.

Som veletableret klimakommune, en ny kommuneplan med gennemarbejdet naturindhold og et ambitiøst Grønt Danmarkskort, er det ikke uoverkommeligt at tilføje en naturpolitik og dermed fremstå som en af Danmarks mest bæredygtige og grønne kommuner.

DN Morsø har foreslået, at Morsø Kommune vedtager en politik for natur og biodiversitet.

Kommunen er tilfredse med hvad der står skrevet i Kommuneplanen, indtil videre.



**Her giver det god mening, at DN minder om Naturkapitalen fra 2021 hvor det konstateres, at naturen er fattig i Morsø Kommune.**

**Naturkapitalen er en oversigt over kommunens naturværdier og viser, at naturen trænger til en hjælpende hånd.**

Det ser kønt ud på overfladen i Morsø Kommune, men naturen er ikke i topform. Det viser den såkaldte naturkapital, der er lavet af forskere på Aarhus Universitet på baggrund af data fra det nationale biodiversitetskort.

**Ud af 100 mulige point scorer Morsø 12 og placerer sig dermed i bunden af listen over kommunernes naturværdi - på en 96. plads ud af landets 98 kommuner.**

Den lave placering skyldes blandt andet, at over 70 procent af kommunen består af markarealer, der er intensivt dyrkede, og derfor har en meget lav biodiversitet.

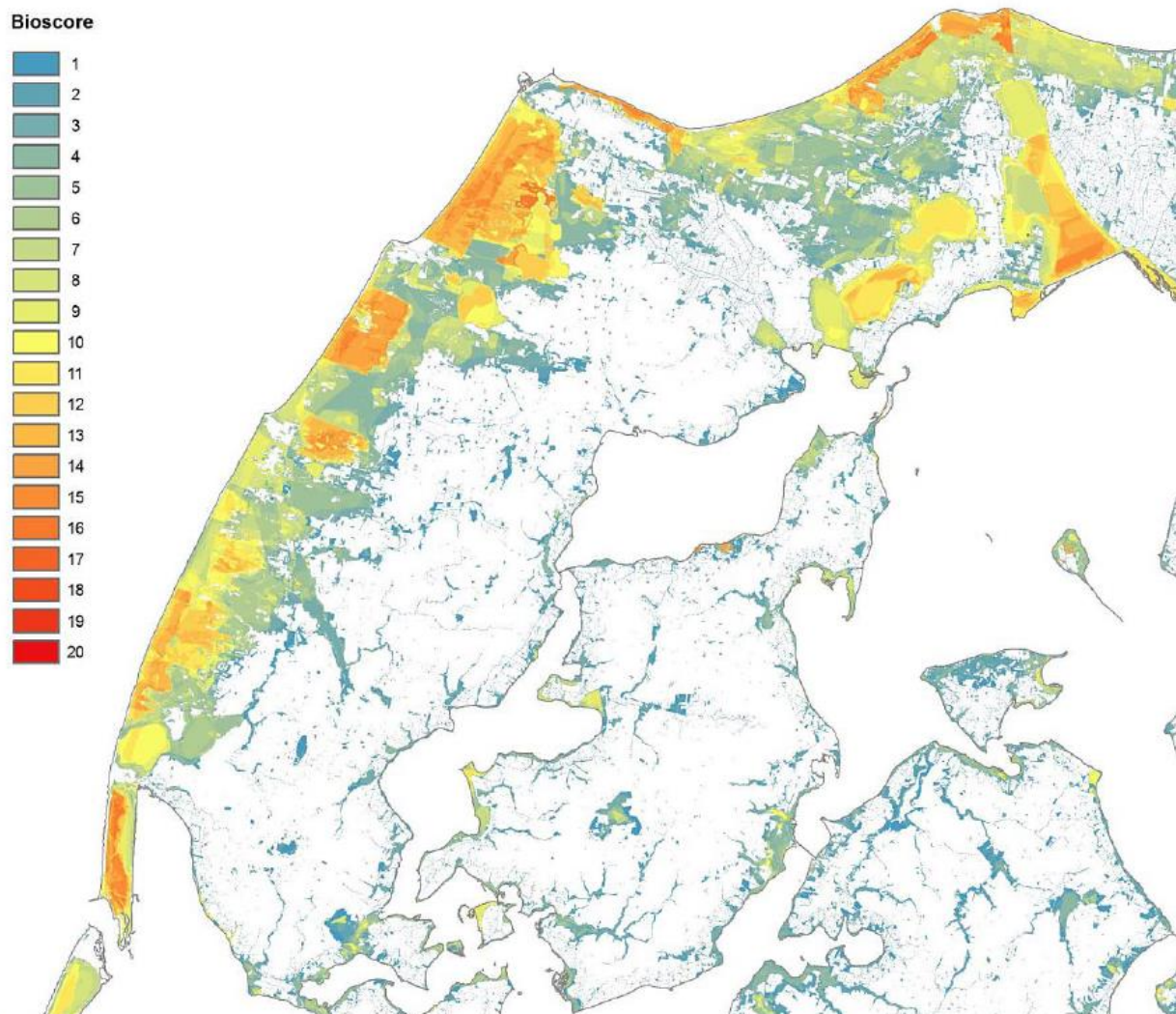
Af positiv natur kan nævnes eng og mose samt hede og overdrev, der faktisk overstiger en såkaldt regional naturværdi, hvilket betyder, at en større variation af planter og dyrearter kan trives her. Da disse områder imidlertid er små, har de kun en lille effekt på det samlede naturkapital.

Se alle kommuners naturkapital her: [www.biodiversitet.nu/naturkapital](http://www.biodiversitet.nu/naturkapital)



Der er noget at arbejde videre med.





Figur 35. Proxyscore, artsscore og bioscore for Thy.

En høj bioscore betyder at området har en høj biodiversitet.

Danmarks Naturfredningsforening har i anledningen af Folketingsvalg 2022 givet nogle vigtige bud på hvad politikerne skal prioritere i næste valgperiode:

- Giv naturen lov – en dansk biodiversitetslov
- Beskyt havet og stop for bundtrawl i beskyttet havnatur
- Landbruget er nøglen til at løse klimaudfordringen
- Fra europamestre i skrald til grønt foregangsland
- Beskyt fremtidens drikkevand

## Andel drikkevandsboringer med fund af **pesticidrester** siden 2017



### Beskyt fremtidens drikkevand.

En af de vigtigste naturressourcer i Danmark er vores grundvand, som muliggør, at vi som befolkning kan drikke rent vand direkte fra vandhanen. Men fremtidens drikkevand er truet af forurening.

Langt over halvdelen af alle aktive drikkevandsboringer er påvirket af menneskeskabte kemikalier. 2021 blev rekordår for fund af pesticidrester, og den kedelige rekord ser ud til at blive slået igen i år.

Beskyttelsen af vores drikkevand er heldigvis på politikernes dagsorden, og der er allerede sat tiltag i gang.

Der er vedtaget og igangsat beskyttelse af de jorde, som ligger lige op ad vores drikkevandsboringer – de såkaldte boringsnære beskyttelsesområder.

Men i lyset af den tiltagende forurening er det åbenlyst, at beskyttelsen omkring boringerne samt den generelle grundvandsbeskyttelse ikke kan sikre vores drikkevand alene.

**Fremtidens drikkevand dannes i store områder omkring vores drikkevandsboringer – de såkaldte indvindingsområder, som i dag ikke er beskyttet mod sprøjtegifte og andre miljøskadelige stoffer.**



Hvis vi skal sikre rent drikkevand til fremtidens generationer, så bliver vi derfor nødt til at udvide beskyttelsen til også at omfatte de områder, hvorunder størstedelen af grundvandet bliver dannet. Altså der hvor vandet fra overfladen siver ned gennem jorden og bevæger sig mod grundvandsmagasinerne – hvor det senere bliver hentet op for at ende som drikkevand i hannerne.

**På Mors er der fundet pesticidrester i 64% af de aktive drikkevandsboringer, der er blevet undersøgt i Morsø Kommune de seneste 5 år.**

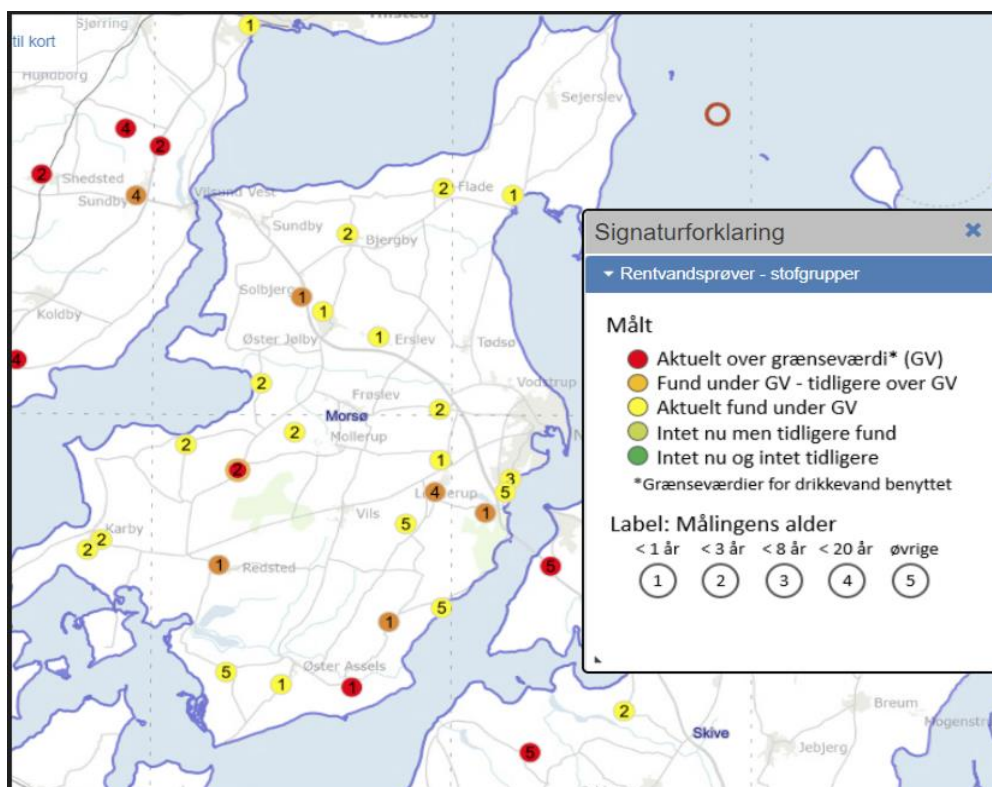
I perioden 15.9.2017 – 15.9.2022 har vandværkerne undersøgt 56 aktive drikkevandsboringer i Kommunen. Her var der fund af pesticidrester i 36 boringer – heraf 7 over grænseværdien.

Udvalgsformand Meiner Nørgaard udtaler til KunMors, at det vand der kommer ud af hannerne er i fin form.

Den udtalelse kunne ikke stå uimodsagt hen, derfor blev der skrevet et læserbrev som svar.

**Med hjælp fra Sekretariatet kan vi sige, at ingen af vandværkerne på Mors sender vand ud til forbrugerne som overskrider grænseværdien på 0,1µg/t.**

**Men som det kan ses på skemaet, sender en del vandværker vand med pesticidrester ud til forbrugerne. Problemet med det er, ingen kender omfanget af stoffer der vil kunne findes.**





## Vindmøller

I 2014 blev 6 store vindmøller opstillet i Sindbjerg plantage.

I 2017 traf den daværende kommunalbestyrelse beslutningen om mølle-stop på baggrund af folkestemningen.

Siden da har meget udviklet sig dramatisk med erkendelse af globale klimaforandringer, krigssituation og deraf følgende prisstigninger på energi, så politikerne er presset til at se bort fra de gener, som vindmøller vil påføre lokalbefolkningen.

Vindmøller der for nuværende er i drift på Mors har en levetid, og vil være pillet ned i 2041. Så vil der, hvis intet bliver gjort, ikke længere være vedvarende energiproduktion af betydning i kommunen, idet solenergi kun dækker en beskedent del af strømproduktionen i kommunen.

Politikerne i Morsø Kommune er parate til at diskutere vindmøllestop. På seneste Kommunalbestyrelsesmøde november 2022 blev foreløbig klimaanalyse diskuteret og man erkendte, at noget skal ske for at opfylde klimamålene.

## Muslinge anlæg

I foråret 2020 kom der rigtig mange ansøgninger om muslingekulturbanker og muslinge anlæg i vandsøjlen. Der kom også en ansøgning om Smart Farm-rør hvor det ene anlæg skulle placeres syd for Sillerslev og det andet ud for Kås Bredning. DN er kun høringsberettiget, derfor er der til alle ansøgninger skrevet kritiske høringssvar. Ud over det store areal muslinge anlæggene dækker (2 x Livø) og synligheden helt kystnært i Limfjorden har DN fokuseret på, at der ingen konsekvensvurderinger er af anlæggenes store slam produktion eller beskrivelser af, hvilken natur der er på havbunden, hvor de placeres. Der er heller ingen samlet plan for, hvor de må ligge, eller hvor mange der må være i et fjordområde.

Der kom så mange ansøgninger og vi kunne se der blev givet et væld af tilladelser, helt ukritisk med placering. Vi tog kontakt til de andre DN-afdelinger i det vestlige Limfjordsområde og der opstod et samarbejde mellem DN Vesthimmerland, DN Struer, DN Skive-Salling, DN Morsø,

Limfjordsgruppen og DN-sekretariatet. Det betød, også kontakt til TV Midt-Vest med interview og sejltur til Smart Farm i Skive Fjord. Kontakt til journalist på Nordjyske der har skrevet flere artikler om muslinge anlæg. DN-sekretariatet og præsident Maria Gjerding har taget kontakt til Fødevarer- og Fiskeriminister Rasmus Prehn, som endelig fik trukket i bremsen og fik sat alle ansøgninger på pause. 1. februar 2021 et midlertidigt stop for muslingeopdræt - kulturbanker og 1. juli 2021 for line- og Smart-Farm. Pausen skal bruges til at lave et nyt regelsæt for anvendelsen af de danske fjorde, en samlet statslig planlægning for anlæg.

Der har været helt stille på området siden. DN-afdelingerne har lige her i november været til møde i Limfjordsgruppen, hvor også sekretariatet og præsidenten var tilstede og fik en sejltur på Skive fjord, for at besøge smart farm/ muslinge anlægget i Skive fjord.

**I det hele taget er der store uenigheder – også blandt forskerne – på, om muslingeopdræt er skadeligt eller ej for fjorden, men DN ønsker, at der igen kommer fokus på området. Der er en problematik, som ikke er løst i den forrige regeringsperiode.**

**Muslinge anlæg markedsføres i høj grad som en miljøløsning, fordi muslinger filtrerer vandet og omsætter en del af det kvælstof der udledes til havet fra især landbruget. Problemet er at muslingerne også har en miljøpåvirkning. De udleder nemlig organisk materiale der lægger sig på havbunden under anlæggene som kulsort slam og tilsyneladende kvæler livet på bunden.**

Muslingeopdræt på line kan være rigtig fornuftigt. Men anlæggene skal placeres de rigtige steder, hvor der er gode strømforhold. Derfor er det voldsomt bekymrende at den tidligere regering i sin havplan har udlagt 4800 km<sup>2</sup> til skaldyrsopdræt. De har udlagt områderne i en lang række af vores fjorde fx Limfjorden, Ise fjorden, Aarhus Bugt og Vejle Fjord – og man har ingen ide om konsekvenserne for naturen hvis disse planer realiseres. Det er en bunden opgave for en ny minister at revidere havplanen og få styr på tilladelserne til muslinge anlæg. Muslingeopdræt skal ikke foregå i vores fjorde når vi ikke har styr på konsekvenserne. Havet har brug for en redningsplan – ikke for yderligere forurening.

**Den store bekymring hos DN går på, at det er en ureguleret industri, som i de senere år har vokset sig større. I DN er vi ikke imod muslingeopdræt. Men vi finder det stærkt problematisk, at der for et voksende erhverv ikke er krav om miljøvurdering – og faktisk slet ingen planlægning overhovedet. Og når vi så observerer død havbund i forbindelse med anlæggene, så gør det selvfølgelig ikke bekymringen mindre.**

Ifølge DN skal der laves en overordnet ramme og plan for industrien, hvori der blandt andet skal være en godkendelsesprocedure for det enkle anlæg med konsekvensvurderinger i forhold til

natur, miljø og adgangsforhold for andre aktiviteter. Samtidig understreger foreningen, at muslinge anlæg generelt ikke skal bruges som virkemiddel til at fjerne tilløbende næringsstoffer fra landbruget.

### **Limfjordsøsters – helt aktuelt.**

Fiskeristyrelsen har nemlig lukket helt for fiskeri af den kendte, danske østers, fordi parasitten *Bonamia ostreae* simpelthen har slået mange af de små, flade østers ihjel.

Lige nu er der derfor tale om en meget skidt situation, siger Svend Søe Bonde, der har fisket efter østers det meste af livet.

Spørgsmålet er bare, om en Limfjordsøsters overhovedet kan overleve i fremtiden, siger Jens Kjerulf Pedersen, professor på DTU Aqua i Nykøbing Mors.

Her er de også meget opmærksomme på, at bestanden er 'faldet dramatisk de seneste år', siger han.

- Vi kan ikke vaccinere de østers, der er i Limfjorden. Så de østers, der er i fjorden, vil sandsynligvis få parasitten, med mindre nogle af dem er resistente. Det kan vi håbe på. Og så kan vi håbe på, at de kan danne baggrund for, at der kan vokse en ny bestand frem.

### **Aktiv i Danmarks Naturfredningsforening**

Som Aktiv i DN Morsø har man mulighed for gratis at deltage i en lang række forskellige kurser arrangeret i DN-regi, hvor man kan erhverve relevante kompetencer, der sidenhen kan bidrage til en kvalificeret indsats i afdelingen og i naturen. Jeg synes, vi er (især før Covid 19 ramte os) en meget dygtig bestyrelse med yderst aktive og arbejdsivrige DN'er, hvor både suppleanter, og unge som ældre i bestyrelsen tager fat i arbejdet, som naturens stemme. Udover bestyrelsen har vi flere suppleanter og ad hoc 'er, som er med i valgte arbejdsgrupper. Vi mødes ca. hvert 6. uge, her på Morsø Folkebibliotek.

Ønsker du at deltage som frivillig aktiv, eller blot at vide mere om arbejdet som aktiv i DN Morsø, så send os en mail på [morsoe@dn.dk](mailto:morsoe@dn.dk) eller kontakt en af afdelingens bestyrelsesmedlemmer for yderligere orientering. Du må også meget gerne give dig til kende, når vi skal have valg til bestyrelsen for DN Morsø.

**Tak til bestyrelsen for en god indsats, i en svær tid.**

Mette Jensen, formand for Danmarks Naturfredningsforening på Mors

Stærhøj med beskyttet overdrev – markeret med rødt. – Vunden sag. 😊

